

Abiks EuroPsy taotlejale

Kogu info EuroPsy kohta on ära toodud juhendis „EuroPsy Euroopa psühholoogitunnistus: EFPA EuroPsy reeglid ja lisad“, mille tõlge eesti keelde leidub siin (http://www.epl.org.ee/wb/media/files/europsy/EuroPsy_2012_EAC.pdf). Samuti on EPL kodulehe EuroPsy osast võimalik alla laadida taotluse ja lisadokumentide vorme. EuroPsy juhend sisaldab ka taotlemise protseduuri (lk.13) ja mitu analüüsiks kasutatavat tabelit.

EuroPsy juhend on mahukas, seetõttu olgu siinkohal välja toodud mõned soovitusel taotlejale ja juhendid, kuidas EuroPsy juhendit kasutada.

Algus: Taotlusvormil ära toodud andmed - nimi, kontaktid, tegevusvaldkond, haridus ja töökeeled sisestatakse EuroPsy avalikku registrisse (<http://www.europsy-efpa.eu/search>), mis aitab inimestel üle kogu Euroopa endale psühholoogi otsida. Seetõttu on soovitatav panna taotlusvormile need aadressid, e-post (ja kes soovib, ka telefon), mille avalikustamist soovite. Üks tegevusaadress peab olema ära näidatud, aga kas oma töökoha või kodu, on vaba valik. EuroPsy süsteemi mõte on teha psühholoogide abi kättesaadavamaks, seega mingi kontakt peab olema.

A. Kellel on kehtiv kutsetunnistus (kooli- või kliinilise psühholoogi kutse), saab EuroPsy lihtsustatud korras („vanaema reegli“ järgi). See tähendab, et kõik EuroPsy psühholoogi pädevused loetakse tõendatuks ja taotleja valib taotlusvormidest <http://www.epl.org.ee/wb/pages/europsy.php> vormi **EuroPsy taotluse vorm_2 (kel on kutse)**. Kui keegi taotleb pädevust korraga mitmes kutsevaldkonnas, tuleb täita igaühe kohta eraldi nii erialatäiendus kui töökogemus (teha eraldi tabelid).

Juhendaja hinnangut ega praktikatabelit pole kutsega psühholoogidel enam vaja. Tõendada tuleb vaid

(1) jätkuv psühholoogina praktiseerimine oma valdkonnas vähemalt kolm aastat või sellele vastav periood viimase 10 aasta jooksul (täita taotlusevormil vastav tabel) ja lisada tõendav(ad) dokument(dokumendid): väljavõtte tööraamatust, tööandja tõend töökogemuse kohta vms. Erialal töötamise tõenditena võib aktsepteerida ka näiteks töölepinguid koos töö kirjeldusega; projektilepinguid või maksuametnike antud tõendeid (ettevõtjana töötava psühholoogi puhul). Esitatud dokumentides peab kajastuma ka töökogemuse maht (ajavahemikud, koormus/töötundide hulk).

(2) jätkuv erialane enesetäiendus kutsetunnistuse väljaandmise ajast arvates vähemalt 80 tundi aastas (kokku max 240 tunni mahu), millest vähemalt 40 tundi (max 120) peab olema vajadusel tõendatav (nt koolituste tunnistuste koopiad, tööjuhendaja/ kovisioonigrupi juhataja tõendid, ise läbi viidud koolituste kavad, näidised valminud töövahenditest, meetodilistest juhenditest ja erialastest publikatsioonidest, oma töös juurutatud uuenduste ülevaated jms. raportid, mis iseloomustavad taotleja erialast arengut). Kui eelmise kutse saamisest on möödunud üle 3 aasta, piisab 3 aasta täiendustundide mahust (max 240 tundi). Nõutav on mitmekesiste tegevuste tõendamine.

Eri liiki täienduste arvutamise hõlbustamiseks on taotlusvormi lisas välja toodud tabelid, kuhu saab oma erialase arengu registreerida. Kõik eri liiki tegevused tuleb ümber arvestada tundideks ja kokku liita. Arvestused tehakse lisatabelites ja summad kantakse taotlusvormi koondtabelisse. EuroPsy juhend soovitab lähtuda alltoodud proportsioonidest, aga lubatud on arvesse võtta ka muud liiki enesearendamise vorme, mida taotleja peab vajalikuks välja tuua.

- * Tõendatud osavõtt erialase täiendusena akrediteeritud kursustest ja/või töötubadest (60%)
- * Uute erioskuste arendamine oma töökohal harjutamise teel (20%)
- * Kõvisioonikohtumistest osavõtt, mis on tunnistustega tõendatud (20%)
- * Tööjuhendamine, kui see on vormikohaselt tunnistatud ja tunnistustega tõendatud (20%)
- * Erialastest ja teaduslikest konverentsidest osavõtt, mis on tunnistustega tõendatud (20%)
- * Teaduslike ja/või erialaste publikatsioonide (kaas)autorlus ja toimetamine (30%)
- * Ettekanded erialasele auditooriumile (20%)
- * Psühholoogiaajakirjade ja -raamatute toimetamine (20%)

Viimase kolme kategooria osakaal kokku ei tohi ületada 60%. (EuroPsy, lk.43)

EuroPsy komisjonile tuleb esitada:

- (1) taotlus [EuroPsy_taotluse vorm_2](#) (kel on kutse);
- (2) tõend(id) erialal töötamise kohta;
- (3) EuroPsy eetika vanne;
- (4) kviitung EuroPsy andmisega seotud kulude tasumise kohta.

NB! Kes taotleb *EuroPsy*-ga samaaegselt ka eesti kutset, esitab vaid taotlusvormi, eetika vande ja kviitungi 25 euro tasumise kohta.

B. Kes taotleb kutset esmakordselt (ei ole kehtivat Eesti kooli- või kliinilise psühholoogi kutsetunnistust), saab EuroPsy tavalises korras. See tähendab, et tuleb tõendada hariduse vastavus EuroPsy nõuetele ja kõigi EuroPsy psühholoogi pädevuste olemasolu vähemalt ühes kutsevaldkonnas (kliinilises, haridus- või töö/organisatsioonipsühholoogia). Täita <http://www.epl.org.ee/wb/pages/europsy.php> olevatest vormidest [EuroPsy_taotluse vorm_1](#) ja EuroPsy praktika vorm, millele on lisatud praktikapäevik ja juhendaja hinnang.

(1) Hariduse tõendamiseks sobib psühholoogiamagistri diplom akrediteeritud õppekavaga ülikoolist ja nii bakalaureuse- kui magistriastme akadeemilised õiendid. Lisada tuleb läbitud õppeainete analüüs EuroPsy Tabel 1 (lk.19-20) ja Tabel 2 (lk.21-22) järgi. Kes on hiljuti lõpetanud TÜ psühholoogiainstituudi, saab valmis täidetud tabelid võtta Instituudi kodulehelt või siitsamast ([Application_UEP_Appendix 3_Correspondence analysis](#)) ja seal aineid lihtsalt kustutada/lisada/asendada. Kes on lõpetanud varem või mõne muu ülikooli, saab samu tabeleid põhjana kasutada. Kuigi koode ja aineid tuleb siis rohkem ümber kirjutada, aga abiks ikka.

EuroPsy ei ole ülearu karm õppekavade struktuuri vastu, st magistriastmes nõutavaid aineid võib olla õpitud ka bakalaureuseastmes ja vastupidi, samuti võib ülikooli ajal puudunud või õppimatajäänud aineid läbida iseseisvalt otsitud täienduskursustel. Küll on aga nõutav, et bakalaureuseastmes oleks vähemalt 125 ECTS teoreetilisi ja praktilisi erialaaineid, 30 ECTS psühholoogiateaduse metodoloogiat ja 15 ECTS mittepsühholoogilisi teooriaid, magistriastmes peab lisanduma vähemalt 60 ECTS erialaaineid, 15 ECTS praktikaid ja 15 ECTS mahus uurimuslik dissertatsioon. Samas kehtivad muidugi ka magistriõppe üldnõuded, kokku 120 ECTS+80 ECTS. Need on iga rubriigi miinimummahud. Rohkem võib alati olla.

Eesti olukord on keeruline, kuna

- (a) ülikoolide õppekavad on väga erinevad ja korduvalt muutunud;
- (b) Eesti on väga liberaalne riik, nii ka selle ülikoolid, kohustuslikke aineid on minimaalselt, iga üliõpilane valib endale ained ise ja sama diplomi taga võib olla väga erinev haridus. Seetõttu sai EPL EuroPsy õigused mitte kohustuslike, vaid valikainete põhjal. Seega lasub Eesti EuroPsy komisjonil endal kohustus järele kontrollida iga taotleja valikud: kes on valinud EuroPsy-le vastava ainete komplekti, selle haridus

täidab EuroPsy nõuded. Kel aineid puudu jääb, peab lüngad korvama ülikooli kõrvalt või järel läbitud täiendkoolitusega. Nii soovitabki komisjon tabelit 1 ja tabelit 2 täita: kuhu ülikoolikursust võtta ei ole, sinna paigutada täiendkoolitus. Iga sellise täiendkoolituse kohta tuleb taotlusele lisada ka tunnistuse koopia vms. tõend. Ülikooliaineid tõendab akadeemiline õiend.

Kui dokumentide põhjal ei ole võimalik otsustada, kas taotlejal on olemas kõik vajalikud teadmised ja oskused, on komisjonil võimalik suunata taotleja kutseeksamile.

Tänapäevane segadus tuleb kasuks endisajal ülikooli lõpetanule. TRÜ diplomi omanikudki võivad oma ained tabeli 1 ja tabeli 2 peale laiali jagada ning meeldivalt üllatuda, et enamus nõudeid saab täidetud. Mõne tühjaksjääva augu peale on staažikal inimesel aga nagunii kogunenud tänapäevaseid täiendkoolitusi.

Nüüd jääb veel otsustada, mis valdkonnas ma kompetentne olen: kliinilise/tervise, kooli/hariduse või töö/organisatsioonipsühholoogias ning vastav kastike taotlusel ära märkida (EuroPsy, lk. 31-32)

(2) Pädevuse tõendamiseks tuleb taotlejal täita EuroPsy praktika vorm, võtta sellele allkiri tööjuhendajalt ja lisada taotleja enda koostatud kokkuvõtlik ülevaade juhendatud praktikast (2-3 lk), milles on ära toodud tööülesanded, töö sisu ja klientide/patsientide tüüp, kasutatud töövahendid ja meetodid ning töö väljund (kas ja mis liiki kokkuvõtteid, hinnanguid, arvamusi on praktikant oma töö kohta esitanud).

Praktikapäeviku jaoks võib kasutada mõnd etteantud vormi, aga taotleja võib dokumenteerida ka mõnes muus endale ja oma juhendajale sobivas vormis. Kliinilistele psühholoogidele soovitame praktikapäeviku vormi ([Lisa 1_Praktika ja juhendamise päevik](#)). Juhendajatele soovitame hindamisvormi ([Lisa 2_Kliinilise praktika hinnang](#)), mis on seniste juhendajate ja juhendatavate seas populaarne olnud, aga juhendaja võib oma hinnangu anda ka mõnes muus temale sobivas vormis. Töö- ja organisatsioonipsühholoogidele soovitame vorme Lisa 1_Praktikategevuse kirjeldus_ORGPSY ja Lisa 2_Hinnang juhendatud praktikale_ORGPSY.

Ka näidised tehtud tööst jms portfoolio elemendid on võimalus oma pädevuse demonstreerimiseks. Kuna psühholoogi kutsetöö on oma olemuselt keerukas, muutuvates ja mitmekesistes olukordades toimuv, iseseisvat analüüsi ja otsustamist nõudev tegevus, on ka oma töö dokumenteerimine ja tõendamine üks võimalus vastavaid pädevusi (oma iseseisvust ja otsustusvõimet) ilmutada.

Loomulikult peab ka juhendatud praktiseerimine olema läbitud samas valdkonnas, milles EuroPsy tunnistust taotletakse. Valdkond kantakse nii EuroPsy tunnistusele kui EuroPsy üle-euroopalisse registrisse. Teoreetiliselt pole välistatud korraka ka mitmes valdkonnas registreering. Kuid praktiliselt tähendaks see iga valdkonna kohta täiemahulise juhendatud praktika läbimist. Täiemahuline on vähemalt üks aasta täistöömahtu (1500 töötundi) või sellele ekvivalentne tööhulk mitme aasta jooksul. Kui arvestada, et juhendamise heaks tavaks peetakse vähemalt üht juhendamistundi praktikandi iga kümne töötunni kohta ning et juhendaja peaks töötama praktikandile nii lähedal, et tal oleks võimalik tema tööd aeg-ajalt ka vahetult jälgida, siis on praktika sooritamise juba ühes töövaldkonnas tubli saavutus.

Juhendajate kohta on EuroPsy reeglite Lisa V seadnud rangemaid ja leebemaid nõudeid (vt. EuroPsy, lk. 37-40). Tänu Eesti psühholoogikutsete juba 9-aastasele ajaloole on meil EuroPsy leebemat varianti, tasemele 5 vastavaid juhendajaid üle saja, kes kõik on Kutsekoja registris kirjas. Taotleja saab registrist vaadata, kas tema juhendajal on kutse ja kas see on vähemalt 2 aastat vana.

(3) Vandumine on midagi täiesti uut eestlase jaoks. Sellegipoolest, mujal on see üsna tavaline, et professionaal annab kutsealale sisenedes vande teha oma tööd vastavalt kutse-eetika nõuetele. Eestis on sellise vande andmine olulisemgi kui mujal, sest erinevalt vanadest Euroopa maadest meil enamus professionaale erialaühingusse ei kuulu. Astudes erialaühingusse, võtab psühholoog sisseastumisvaldusele alla kirjutades kohustuse ka ühingu eetikakoodeksit täita. Samuti on erialaühingul seaduslik ja moraalne alus oma liikme käitumist ja selle peale laekuvaid kaebusi arutada. EPL oli kutsega psühholoogide suhtes seni üsna kahemõttelises positsioonis: kutse ta neile andis (võttes seega justkui vastutuse nende kutsetegevuse eest), aga edasise käitumise kohta hinnanguid anda alust ei olnud. Andes allkirja, et temagi järgib EPL-i ja EFPA eetikanõudeid ning nõustub laskma menetleda enda kohta käivaid kaebusi, kui neid peaks laekuma, legitimeerib uus kutsega psühholoog EPL-i jätkuva järelhoolde enda üle. Vorm EuroPsy eetika vanne tuleb taotlejal alla laadida ja allkirjastada.

(4) Kviitung või maksekorralduse koopia EPL arveldusarvele nr. 10220092553018 SEB pangas juhendamist ilmselt ei vaja. EuroPsy tasu esmasel taotlemisel dokumentide põhjal on 150 eurot. Kui taotleja suunatakse kutseeksamile, tuleb lisaks maksta veel eksamitasu 143 eurot, aga seda ei maksa enne teha, kui on selge, kas dokumendid täidavad EuroPsy nõuded, st tasub ära oodata komisjoni otsus. Hinnakirjas on juba kehtestatud ka EuroPsy taastõendamise tasu, 97 eurot, aga see läheb käiku parimal juhul alles 7 aasta pärast (just nii kaua kehtib EuroPsy tunnistus) ja ei ole välistatud, et selleks ajaks on euro juba nii vähe väärt ja EuroPsy nii palju, et on kehtestatud uus hinnakiri.

Kommenteerida võiks ka lubadust: kaks ühe hinna eest! Sellest peame kinni. Nii kooli- kui kliinilise psühholoogia komisjonid kuulutavad kiirkorras välja ka oma kutseomistamised ja kes esitab korraga nii EuroPsy kui eesti kutse taotluse, võib saada EuroPsy tasuta. Mitte küll päris tasuta, maksta tuleb 25 eurot tunnistuse- ja registrikulu. Kuna kord on Eesti ja EuroPsy süsteemil erinev, tuleb ka taotlused esitada eraldi, vastavalt kummagi nõuetele. Me jätkame pingutusi ühtlustamise poole ja ehk kunagi õnnestub ka taotlemise korrad kokku viia.

EuroPsy eesti komisjon soovib kõigile eesti psühholoogidele head pealehakkamist taotluste vormistamisel ja palju jõudu tõenduste kokkupanekul!

EuroPsy eesti komisjon (NAC)

Maie Kreegipuu maie.kreegipuu@ut.ee
Peeter Pruul peeter.pruul@keskhaigla.ee
Triin Liin triin.liin@ut.ee
Eve Kikas eve.kikas@tlu.ee
Tiina Kompus tkompus@uninet.ee
Merle Parmak merle.parmak@gmail.com